

ذوالفقار علی (ع)

نویسنده :
علائی نظری

ابراهیم نظری

www.ketab.ir

سرشناسه	: نظری، غلامرضا، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: ذوالفقار علی (ع) // نویسندگان غلامرضا نظری، ابراهیم عمادی.
مشخصات نشر	: تربت حیدریه: چشم انداز قطب، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۳ص.
شابک	: ۲۰۰۰۰ ریال ۳-۷۸-۸۵۰۹-۶۰۰-۹۷۸ :
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه : ص. ۹۸ - ۹۹.
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- جنگها
موضوع	: -- Wars ۶۱۱-۶۰۰ Ali ibn Abi-talib, Imam I,
موضوع	: محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق.
موضوع	: ۶۳۲ Muhammad, Prophet,
موضوع	: غزوات
موضوع	: Ghazavat
شناسه افزوده	: عماد، ابراهیم، ۱۳۵۶ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ P ۱۱۹/۵
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۵۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۵۴۵۵۴۹

انتشارات چشم انداز قطب : تربت حیدریه - خیابان رازی - جنب رازی ۳

تلفن ۰۹۱۵۳۳۲۸۵۱۶ -- ۰۹۲۱۱۱۴۲۱۲۷ / Email: Ma.jav57@gmail.com

نام کتاب: ذوالفقار علی (ع)

نویسندگان: غلامرضا نظری، ابراهیم عمادی

ویرایش و صفحه آرایی، طرح روی جلد: علیرضا جراح ۰۹۱۵۳۳۳۳۲۸۵

سال انتشار: ۱۳۹۶ / چاپ اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: ویونا

قطع: وزیری

شابک: ۳-۷۸-۸۵۰۹-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۲۰۰۰

قیمت: ۲۰۰۰۰ ریال

« فهرست مطالب »

صفحه	عنوان
۹	دیباچه
۲۰	بخش نخست: روش‌های جنگی پیامبر (ص)
۲۱	گفتار اول: ذوالفقار
۲۵	گفتار دوم: روش‌های جنگی پیامبر (ص)
۳۶	گفتار سوم: غزوه‌های پیامبر (ص)
۴۲	گفتار چهارم: سره‌های پیامبر (ص)
۴۶	بخش دوم: غزوات
۴۷	گفتار نخست: غزوه بدر
۵۲	آغاز درگیری و خونریزی
۵۲	جنگ‌های تن به تن
۵۳	جنگ عمومی
۵۷	گفتار دوم: غزوه احد
۵۹	صف‌آرایی قریش
۶۰	شکست پس از پیروزی
۶۳	جنگ روانی
۶۵	گفتار سوم: غزوه خندق
۶۶	خندق
۶۷	عبور قهرمانان عرب (فارس لیل)
۶۸	گفت و شنود علی (ع) با عمرو بن عبدود
۷۵	نبرد حضرت علی با عمرو

- گفتار چهارم: غزوه خیبر (سال ۷ هجرت) ۷۷
- گفتار پنجم: غزوه فتح مکه (سال ۸ هجری) ۸۱
- جاسوس در دام ۸۲
- اسلام آوردن ابوسفیان ۸۳
- ورود سپاه اسلام به مکه ۸۶
- کسانی که باید کشته شوند ۸۶
- رسول خدا ﷺ مسجد الحرام ۸۸
- گفتار ششم: بیه ها ۹۰
- فهرست سریه های علی (ع) ۹۰
- بخش سوم: فتنه ها ۹۴
- گفتار نخست: جنگ جمل، نبرد با اکابن ۹۵
- مخالفت معاویه با علی (ع) ۹۷
- مخالفت طلحه و زبیر با علی (ع) ۱۰۲
- در آستانه جنگ جمل ۱۱۲
- فاجعه جمل ۱۱۷
- شروع جنگ جمل ۱۲۵
- گفتار دوم: صفین نبرد با قاسطین ۱۵۲
- گفتار سوم: ليله الہریر ۱۶۰
- گفتار چهارم: داوری ابوموسی اشعری و عمرو بن عاص ۱۶۷
- گفتار پنجم: سیاست معاویه نسبت به عمر و عاص ۱۷۲
- گفتار ششم: خوارج: نبرد با مارقین ۱۷۴
- گفتار هفتم: خوارج از تاریخ ابن خلدون ۱۸۰
- گفتار هشتم: سیاست از دیدگاه علی (ع) ۱۸۷

۱۹۰	گفتار نهم : حر قوص بن زهیر
۱۹۴	گفتار دهم : طلحه بن عبیدالله
۲۰۱	گفتار یازدهم : زبیر بن عوام بن خویلد
۲۰۶	گفتار دوازدهم : عایشه
۲۱۳	گفتار سیزدهم: روش‌های جنگی علی ^(ع)
۲۳۶	نتیجه
۲۴۱	منابع

دیباچه

پیامبر (ﷺ) در جزیره العرب شرک آلود یارانی تربیت کرد که هیچ تاریخی همانند آن را به یاد ندارد. قرآن می‌فرماید: «محمد رسول الله و الذین معه اشداء علی الکفار؛ ... محمد (ﷺ) رسول خداست و آنان که با اویند در مقابل کفار سخت گیرند و در میان خود مهربانند. ...»

یکی از نزدیکترین و برحسب سینه‌ترین یاران پیامبر (ﷺ) علی بن ابی طالب است. چنان که خود در نهج البلاغه می‌فرماید: «آنگاه که کودک بودم مرا در کنار خود نهاد و بر سینه خویش جا داد و بوی پاکیزه او را استشمام می‌کردم و گاهی غذایی را لقمه لقمه در دهانم می‌گذارد ... من همواره همانند شتر بچه در پی مادر به دنبال پیامبر (ﷺ) می‌دویدم ... در غار حرا، تنها من او را مشاهده می‌کردم و کسی جز من او را نمی‌دید و ... من سومین نفری بودم که نور وحی و رسالت را می‌دیدم ...»^۱ و در خطبه‌ای دیگر یاد مبارزات دوران پیامبر می‌نماید که در کتاب پیامبر (ﷺ) خدا ثابت قدم بوده‌اند.^۲

علی (علیه السلام) از نخستین گروندگان به اسلام بود و از ۱۰ سالگی در خانه‌ی پیامبر (ص) پرورش یافت. در همه حال همگام با پیامبر (ﷺ) بود. به هنگام هجرت به مدینه در

۱. سوره فتح، آیه ۹۲

۲. دشتی، محمد، نهج البلاغه، تهران، انتشارات محمد امین، ۱۳۹۳، خطبه ۱۹۲.

۳. همان، خطبه ۵۶

بستر پیامبر (ﷺ) خوابید و آیه ۲۰۷ سوره بقره « و من الناس من یشرى نفسه ابتغاء مرضاه الله ... ؛ و از مردمان کسی هست که جانش را برای رضای خدا به فروش می‌رساند ... » درباره فداکاری او نازل شده است. او به افتخار همسری فاطمه (س) درآمد و نقش علی (علیه السلام) در هجرت به مدینه و غزوه‌ها و سریه‌ها بسیار درخشنده است.

علی بن ابی طالب در غزوه بدر بسیاری از سران مشرک مکه را از پای درآورد چنان که در خط ۱۹۶ می‌فرماید: « من در خریدی بزرگان عرب و سرکردگان ربیعه و مضر را هلاک نمودم تا شما می‌دانید مرا نزد رسول خدا چه مقامی است و خوبشاوندیم با او در چه بست است. » در غزوه احد رشادتهایش سبب نجات جان پیامبر (ﷺ) گردید و « لافتی الا علی لا سنی الا ذوالفقار » در وصف رشادتهای علی (علیه السلام) است. در غزوه احزاب (خندق علی نامانده کامل ایمان در برابر نماینده کامل شرک قرار گرفت.

قهرمان نامی عرب ، عمروبن عبدود با ذوالفقار علی (علیه السلام) در خاک و خون افکننده گشت و آنچه پند آموز است « اخلاص عمل » علی در بدر، ششام و آب دهان انداختن قهرمان مشرکان است. ۱ پیامبر (ﷺ) ضربت علی را از ۷۰ سال عبادت جن و انس بهتر دانسته‌اند. عمروبن عبدود هوا دار بت و دود بود ، (قرآن در سوره نوح آیه ۲۳ به ۵ بت به نام سواع ، نسر ، ود ، یعوق ، یغوث اشاره شده است ، بت ود « زنی زیبا با موهای افشاند و خدای دوستی و معبد بود ، عبدود = بنده ود ») علی (علیه السلام) در برچیدن پایگاه نفاق یهودیان

۱. شهیدی، جعفر، علی از زبان علی یا زندگانی امیر مؤمنان علی (ع)، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۶، چاپ اول، صص ۲۱-۱۸.

بنی قریظه و در نوشتن مواد و مفاد صلح حدیبیه نقش اساسی داشت. در غزوه خیبر افتخار پرچمداری از جانب پیامبر (ﷺ) داشت و قهرمانان یهودی خیبر را به خاک افکند و حماسه‌ها آفرید. در فتح مکه و غزوه حنین درایت‌ها و دلاوری‌هایش در تاریخ ماندگار شد و تنها در غزوه تبوک در مدینه باقی ماند. علی (علیه السلام) در چند سریه نیز با درایت و شجاعت شرکت نمود و برای مسلمانان پیروزی به ارمغان آورد.

غزوه، جنگ‌هایی که پیامبر (ﷺ) در آن شرکت داشت و سریه، جنگ‌هایی که پیامبر (ﷺ) در آن شرکت نداشت. علی (علیه السلام) در نهج البلاغه سوابق شجاعت و پیشتازی در جنگها را در خطبه‌ها ۱۹۲ و ۳۳ بیان کرده است: «به خدا سوگند من از پیشتازان لشکر اسلام بودم تا آنجا که صفوف کفر و شرک تار و مار شد هرگز ناتوان نشدم و نترسیدم هم اکنون نیز همان راه را می‌روم پرده باطل را می‌شکافم تا حق را از پهلوی آن بیرون آورم» غم انگیزترین روز آن زندگانی علی (علیه السلام) رحلت پیامبر (ﷺ) بود. چنان‌که در خطبه ۱۹۷ در سوگ پیامبر می‌فرماید: «رسول خدا در حالی که سرش بر روی سینه‌ام بود، قبض روح گردید ... رستن پیامبر (ﷺ) را غسل دادم و ...» پس از پیامبر (ﷺ) چنان‌که در خطبه ۳ می‌فرماید: «... سب گراییدم ...» در روزگار خلفای راشدین نقش مشاور داشت و به خاطر بقای اسلام با آنان همکاری نمود (نهج البلاغه خطبه ۱۴۶ و ۱۳۴) پس از بیعت با ابوبکر، او را در فرو نشاندن جنگهای با مرتدان یاری نمود و به هنگام خلافت عمر در باره‌ی جنگهای ایران و روم به وی مشاوره نظامی می‌داده است (خطبه ۱۳۴ و ۱۳۶) در زمان خلافت عثمان طبق خطبه‌ی ۱۶۴ میانجی میان شورشیان و عثمان بود و بارها عثمان را یاری رسانید پس از کشته شدن عثمان چنان‌که در خطبه ۳ نهج البلاغه می‌فرماید: «روز بیعت،

فراوانی مردم چون یالهای پر پشت کفتار بود. از هر طرف مرا احاطه کردند تا آن که نزدیک بود حسن و حسین لگد مال گردند ... « در زمان خلافت علی (علیه السلام) فتنه‌ها از هر سو وزیدن گرفت و جنگ‌های داخلی مسلمانان آغاز گشت .

در زمان خلفای راشدین جنگ‌های مسلمانان با غیر مسلمانان بود و در زمان خلفا جنگ مسلمین با کافران بود و در همه جنگ‌ها پیروزی از مسلمین بود. بدان علت که خلفا مشورتی، همچون علی (علیه السلام) داشتند .

با آغاز خلافت علی (علیه السلام) بسیار افراد بیعت نکردند مانند مروان بن حکم و سعید بن عاص و ولید بن عقبه، زیرا علی پدران آنها را در غزوه بدر کشته بود و با مروان در دستگاه عثمان در شتر کشته شده بود و آنان علی (علیه السلام) را قاتل عثمان می‌پنداشتند و فتنه‌ها آغازیدن گرفت. علی از پاسخ آنان گفت: خون پدران شما را خدا ریخت زیرا با دستور وحی و پیامبر با مشرکان و منافقین می‌جنگیدم. اما بخشیدن شما نمی‌توانم حق الله را واگذارم. اما کشندگان عثمان اگر از من کشتن آنان بر من لازم باشد فردا جنگ با آنان بر من لازم خواهد شد.^۱

با شروع حکومت علی (علیه السلام)، امپراتور روم کنستانتین قصد حمله به جزیره العرب نمود اما در گرداب دریا غرق شدند و یورش خارجی ناکام ماند اما در روزگار علی فتنه‌ها شعله‌ور شدند و جنگ مسلمان با مسلمان در گرفت.^۲

۱. ابن واضح یعقوبی، تاریخ یعقوبی، به کوشش محمد ابراهیم آیتی، جلد ۲، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۷۱، ص ۱۵۴.

۲. طبری، محمد بن جریر، تاریخ طبری، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، بنیاد فرهنگ ایران، ۱۳۵۲، جلد ۶، ص ۲۴۴۵.

۳. دینوری، ابوحنیفه، اخبار الطوال، ترجمه دکتر محمود مهدوی دامغانی، تهران، نشر نی، ۱۳۷۱، چاپ چهارم، ص ۲۴۲.

جنگ‌های داخلی مسلمانان بسیار سخت بود و علی (ع) در خطبه ۱۶۸ «بروز جنگ‌های داخلی را ناشی از زنده شدن جاهلیت می‌داند» و در خطبه ۹۷ از یاران پیامبر به نیکی یاد می‌کند «من اصحاب محمد (ص) را دیدم، اما هیچ کدام از شما را همانند آنان نمی‌نگرم... شب را تا صبح در حال سجده و به عبادت می‌گذراندند... اگر نام خدا برده می‌شد چنان می‌گریستند که گریبان‌های آنها تر می‌شد...» او از یاران خویش می‌نالد چنان که در خطبه ۲۷ می‌فرماید: ای مرد نمایان نامرد! ای کودک صفتان بی‌خرد که عقل‌های شما به عروسان پرده‌نشین شباهت دارد! چقدر دوست داشتم که شما را هرگز نمی‌دیدم و... خدا شما را بکشد که دل من از دست شما پر خون و سینه‌ام از خشم شما ملامت‌ناز است...»^۱ و دینوری در اخبار الطوال، یاران علی را چنین توصیف می‌نماید: «سخن‌بجای حاج بن خزیمه بن صمه به معاویه درباره یاران علی «و اکنون به تو می‌گویم ترا بی‌بره‌ی است که علی (ع) را چنان نیرویی نیست زیرا گروهی با تو هستند که چون سکوت می‌کنی سخن نمی‌گویند و چون سخن می‌گویی سکوت می‌کنند و چون فرمان می‌دهی از تو می‌پرسند و حال آن که گروهی با علی هستند که چون سخن می‌گویند آنان هم سخن می‌گویند و چون سکوت می‌کند از او می‌پرسند گروه اندک تو بهتر از گروه بسیار اویند و علی (ع) را چیزی جز خشم تو خشنود نمی‌گرداند او به عراق بدون شام

۱. نهج البلاغه، خطبه ۱۶۸، ۹۷ و ۲۷

راضی نخواهد شد و حال آن که تو به شام بدون عراق راضی هستی ، معاویه از این خبر که حجاج بن خزیمه برای او آورد سخت در مانده شد^۱.

قرآن در آیه ۹ سوره حجرات می فرماید : « اگر دو دسته از مومنان به جنگ برخاستند میان آنان آشتی برقرار سازید و اگر یکی از دو دسته طغیان ورزید با او بجنگید تا به حکم خدا بازگردد ». چه شد که پس از رحلت پیامبر بهترین یاران رسول خدا که لقب عشره مبشره بالجنه داشتند در برابر علی (علیه السلام) صف آرایی نمودند. طلحه و زبیر بی خواستند در کار حکومت با علی شریک باشند و این کار ناشدنی بود زیرا کار حکومت علی بر اساس قرآن و سنت پیامبر بود و هیچ کس در فهم این دو به او نمی رسید. علی پرورهای رسول خدا بود و آشنا به کتاب خدا و سنت رسول خدا و ناسخ و منسوخ آنچنان که در خطبه ۱۰ می فرماید : « اما من هر چه از خاطر من گذشت می پرسیدم و حفظ می کردم ».

در روزگار خلافت علی فتنه ها جوشان گشتند و شناخت حق از باطل دشوار گردید. علی (علیه السلام) در نهج البلاغه در خطبه ۵۰ در عاشرین فتنه ها می فرماید : « همانا ، آغاز پدید آمدن فتنه ها ، هوا پرستی و بدعت گذاری را احکام آسمانی است و ... » و در خطبه ۳۸ در ضرورت شناخت شبهه ها می فرماید : « شبهه را برای این شبهه نامیدند که به حق شباهت دارد اما نور هدایت کننده دوستان خدا ، در شبهات یقین است و راهنمای آنان مسیر هدایت الهی است ، اما دشمنان خدا ، دعوت کننده ی شان در شبهات و گمراهی است و راهنمای آنان کوری است » .

۱. ابوحنیفه دینوری، اخبار الطوال، ترجمه مهدوی دامغانی، تهران، نشر نی، ۱۳۷۱، ص ۱۹۲.